

Näyttötutkinnon perusteet

**LINJA-AUTONKULJETTAJAN
AMMATTITUTKINTO
2008**

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Dno **16/011/2008**

MÄÄRÄYS **Velvoittavana
noudatettava**

Päivämäärä **7.4.2008**

Voimassaoloaika
1.4.2008 alkaen toistaiseksi

Säännökset, joihin toimivalta
määräyksen antamiseen perustuu
L 631/1998 13 § 2 mom

Kumooa määräyksen nro **77/011/2000,**
15.12.2000

LINJA-AUTONKULJETAJAN AMMATTITUTKINNON PERUSTEET

Opetushallitus on päättänyt linja-autonkuljettajan ammattitutkinnon perusteista, joita on noudatettava 1.4.2008 lukien toistaiseksi. Ennen tämän määräyksen voimaantuloa aloitetut tutkintosuoritukset voidaan saattaa loppuun perusteiden dno 77/011/2000 mukaisesti 31.3.2010 mennessä.

Tutkintotoimikunta ja tutkinnon järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä.

Järjestettäessä näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus suorittaa näyttötutkinto.

Pääjohtaja

Timo Lankinen

Opetusneuvos

Markku Lappalainen

SISÄLLYSLUETTELO

1	Luku	
	NÄYTTÖTUTKINNOT	7
1 §	Näyttötutkintojen järjestäminen	7
2 §	Näyttötutkinnon suorittaminen	7
3 §	Näyttötutkinnon perusteet	7
4 §	Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa	8
5 §	Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa	8
6 §	Todistukset	9
7 §	Näyttötutkintoon valmistava koulutus	9
2	Luku	
	LINJA-AUTONKULJETTAJAN AMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN	9
1 §	Tutkinnon osat	9
3	Luku	
	LINJA-AUTONKULJETTAJAN AMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET	10
1 §	Linja-auton ajoneuvotekniikka	11
	a) Ammattitaitovaatimukset	11
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	11
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	12
2 §	Yhteistyö ja asiakaspalvelu	13
	a) Ammattitaitovaatimukset	13
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	13
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	14
3 §	Turvallisuus	15
	a) Ammattitaitovaatimukset	15
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	15
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	17
4 §	Kuljetusalan parustason ammattipätevyys	18
5 §	Kaupunki- ja palveluliikenne	22
	a) Ammattitaitovaatimukset	22
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	22
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	23

6 §	Kaukoliikenne	24
	a) Ammattitaitovaatimukset	24
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	24
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	26
7 §	Tilausajoliikenne	26
	a) Ammattitaitovaatimukset	26
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	26
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	28
8 §	Yrittäjyys	28

NÄYTTÖTUTKINNOT

1 § Näyttötutkintojen järjestäminen

Opetushallituksen asettamat, työnantajien, työntekijöiden, opettajien ja tarvittaessa itsenäisten ammatinharjoittajien edustajista koostuvat tutkintotoimikunnat vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta sekä antavat tutkintotodistukset. Tutkintotoimikunnat tekevät sopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä koulutuksen järjestäjien ja tarvittaessa muiden yhteisöjen ja säätiöiden kanssa. Näyttötutkintoja ei saa järjestää ilman voimassa olevaa, tutkintotoimikunnan kanssa solmittua järjestämissopimusta.

2 § Näyttötutkinnon suorittaminen

Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla hyväksytysti tutkinnon perusteissa vaadittu osaaminen tutkintotilaisuuksissa käytännön työssä ja toiminnassa. Jokainen tutkinnon osa on arvioitava erikseen. Arvioinnin tekevät työnantajien, työntekijöiden ja opetusalan edustajat yhdessä. Aloilla, joilla itsenäinen ammatinharjoittaminen on tyypillistä, myös tämä taho otetaan huomioon arvioijien valinnassa. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta. Tutkintotodistus voidaan antaa, kun kaikki tutkinnon suorittamiseksi määrätyt tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

3 § Näyttötutkinnon perusteet

Tutkinnon perusteissa määritellään tutkintoon kuuluvat osat ja mahdollisesti niistä muodostuvat osaamisalat, tutkinnon muodostuminen, kussakin tutkinnon osassa vaadittava ammattitaito, arvioinnin perusteet (arvioinnin kohteet ja kriteerit) ja ammattitaidon osoittamistavat.

Tutkinnon osa muodostaa ammatin osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Tutkinnon osissa määritellyissä ammattitaitovaatimuksissa keskitytään ammatin ydintoimintoihin, toimintaprosessien hallintaan ja kyseessä olevan alan ammatikäytäntöihin. Niihin sisältyvät myös työelämässä yleisesti tarvittavat taidot, esimerkiksi sosiaaliset valmiudet.

Arvioinnin kohteet ja kriteerit on johdettu ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteilla ilmaistaan ne osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota. Kohteiden määrittäminen helpottaa myös ammattitaidon arviointia asianomaisesta työtoiminnasta. Arvioinnin tulee kattaa kaikki tutkinnon perusteissa määritellyt arvioinnin kohteet. Arvioinnin kriteerit määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason.

Ammattitaidon osoittamistavat sisältävät tutkinnon suorittamiseen liittyviä tarkentavia ohjeita. Ammattitaito osoitetaan pääsääntöisesti todellisissa työtehtävissä

ja toimissa. Ammattitaidon osoittamistavat voivat sisältää mm. ohjeita siitä, kuinka tutkintosuoritusta voidaan tarvittaessa täydentää, jotta kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat kattavasti osoitetuiksi.

4 § Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnoissa

Henkilökohtaistamisesta Opetushallitus on antanut erillisen määräyksen.

5 § Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnoissa

Ammattitaidon arvioinnissa tulee perusteellisesti ja huolellisesti tarkastella sitä, miten tutkinnon suorittaja on osoittanut osaavansa sen, mitä tutkinnon perusteissa ko. tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa edellytetään. Arvioinnissa käytetään tutkinnon perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä. Vain yhden menetelmän käytöllä ei välttämättä saada luotettavaa tulosta. Arvioinnissa otetaan huomioon ala- ja tutkintokohtaiset erityispiirteet tutkinnon perusteiden mukaisesti. Mikäli tutkinnon suorittajalla on luotettavia selvityksiä aikaisemmin osoitetusta osaamisesta, arvioijat arvioivat niiden vastaavuuden näyttötutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin. Arvioijat ehdottavat dokumentin tutkintotoimikunnalle tunnustettavaksi osaksi näyttötutkinnon suoritusta. Lopullisen päätöksen aiemmin osoitetun ja luotettavasti selvitetyn osaamisen tunnustamisesta tekee tutkintotoimikunta.

Ammattitaidon arviointi on prosessi, jossa arviointiaineiston keräämisellä ja arvioinnin dokumentoinnilla on keskeinen merkitys. Työelämän sekä opettajien edustajat tekevät kolmikantaisesti huolellisen ja monipuolisen arvioinnin. Tutkinnon suorittajan tulee selvästi saada tietoonsa arviointiperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan. Tutkinnon suorittajalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Näyttötutkinnon järjestäjä laatii arvioinnin kohteena olevan tutkinnon osan suorittamisesta arviointipöytäkirjan, jonka arvioijat allekirjoittavat. Tutkinnon suorittajalle tämän jälkeen annettava palaute arvioinnista on osa hyvää arviointiprosessia. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta.

Arvioijat

Tutkinnon suorittajan ammattitaitoa arvioivilla henkilöillä tulee olla hyvä ammattitaito ko. näyttötutkinnon alalta. Tutkintotoimikunta ja näyttötutkinnon järjestäjä sopivat arvioijista näyttötutkintojen järjestämissopimuksessa.

Arvioinnin oikaisu

Tutkinnon suorittaja voi lainsäädännön mukaisen määräajan puitteissa pyytää arvioinnin oikaisua tutkintotoimikunnalta, jonka toimialaan ja -alueeseen kyseessä oleva tutkinto kuuluu. Kirjallinen oikaisupyynnö osoitetaan tutkintotoimikunnalle. Tutkintotoimikunta voi arvioijia kuultuaan velvoittaa toimittamaan uuden

arvioinnin. Arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun tutkinto-toimikunnan päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla.

6 § Todistukset

Tutkintotodistuksen ja todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta antaa tutkintotoimikunta. Todistuksen valmistavaan koulutukseen osallistumisesta antaa koulutuksen järjestäjä. Opetushallitus on antanut määräyksen todistuksiin merkittävistä tiedoista.

Näyttötutkinnon osan tai osien suorittamisesta annetaan todistus silloin, kun näyttötutkintoon osallistuva sitä pyytää. Tutkintotodistuksen ja myös todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta allekirjoittavat tutkintotoimikunnan edustaja ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja.

Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä näyttötutkinnon suorittamisesta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus näyttötutkinnon suorittamisesta. Näyttötutkinnon järjestäjä hankkii ja allekirjoittaa ammattikirjan. Ammattikirja on näyttötutkinnon suorittajalle maksullinen.

7 § Näyttötutkintoon valmistava koulutus

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin valmistavan koulutuksen yhteydessä. Koulutuksen järjestäjä päättää näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutus ja tutkintotilaisuudet on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus osallistua tutkintotilaisuuksiin ja suorittaa näyttötutkinto.

2 Luku

LINJA-AUTONKULJETTAJAN AMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN

1 § Tutkinnon osat

Linja-autonkuljettajan ammattitutkinnon tutkintotodistuksen saaminen edellyttää yhteensä kuuden tutkinnon osan hyväksytyä suorittamista. Linja-autonkuljettajan ammattitutkinto muodostuu neljästä kaikille pakollisesta yhteisestä osasta ja kolmesta valinnaisesta osasta, joista on suoritettava vähintään kaksi. Tutkintoon osallistujalla tulee olla D-luokan ajo-oikeus ja -kortti. Mikäli tutkinnon suorittaja ei osallistu valmistavaan koulutukseen, niin hänellä tulee olla kuorma- ja linja-autonkuljettajia koskevan lain 273/2007 ja asetuksen 640/2007 mukainen kuljetusalan perustason ammattipätevyys tai hänellä on sitä vastaava voimassa oleva ammattipätevyys.

Yhteisinä pakollisina osina on suoritettava seuraavat neljä osaa

- Linja-auton ajoneuvotekniikka
- Yhteistyö ja asiakaspalvelu
- Turvallisuus ja ympäristö
- Kuljetusalan perustason ammattipätevyys

Lisäksi on suoritettava vähintään kaksi seuraavista tutkinnon osista

- Kaupunki- ja palveluliikenne
- Kaukoliikenne
- Tilausajoliikenne

Edellisten tutkinnon osien lisäksi tai erillisenä osatutkintona tutkinnon suorittaja voi suorittaa vapaavalintaisesti yrittäjyysosan.

- Yrittäjyys (ammattitaitovaatimukset henkilöliikenteen yrittäjäkurssin mukaisesti).

3 Luku

LINJA-AUTONKULJETTAJAN AMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET

Linja-autonkuljettajan ammattitutkinnossa ammattitaitovaatimukset (kohta a) on muodostettu työelämän tehtävä- ja taitoalueista. Arvioinnin kohteissa (kohdan b lihavoidut otsikot) ilmaistaan ne ammattitaidon kannalta keskeiset alueet ja toiminnot, joihin arvioinnissa on kiinnitettävä erityinen huomio. Arviointikriteerit (kohta b) puolestaan ilmaisevat, kuinka tutkinnon suorittajan on työssään suoriuduttava. Ammattitaidon osoittamistavat -kohdassa (kohta c) on määritelty kyseisen tutkinnon osan näytön antamiseen ja arviointiin liittyvät vaatimukset.

Näyttötutkintotoiminta perustuu tutkinnon järjestäjän laatimaan näyttöjen järjestämissuunnitelmaan. Tutkintovaatimuksista johdetut näytöt ja niiden tehtävät suunnitellaan sellaisiksi, että ne ovat ammatinhallinnan kannalta keskeisiä ja niihin on sisällytettävä arviointikohteissa esitetyt alueet tai toiminnot kattavasti. Näytöissä tulee ilmetä tutkinnon suorittajan valmiudet ja kyky muuntaa sekä soveltaa tietojaan ja taitojaan vaihtelevissa tilanteissa. Kunkin tutkinnon osan näyttöpaikan on oltava sellainen, että tutkinnon suorittaja pystyy tekemään tehtäviä, joista voidaan kattavasti todeta tutkinnon osan arviointikriteereissä määritelty suoritustason saavuttaminen.

1 § Linja-auton ajoneuvotekniikka

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja tietää ajoneuvon liikennekelpoisuuden vaatimukset sekä osaa varmistaa linja-auton, sen varusteiden ja lisälaitteiden turvallisen toimivuuden ennen ajoon lähtöä sekä ajon päätyttyä.</p> <p>Tutkinnon suorittaja tietää säännöllisen huollon vaikutuksen kaluston korjauskustannuksiin, luotettavuuteen ja käyttöikään sekä tietää kuljettajan tehtävät huoltojen ja korjausten seurannassa ja raportoinnissa.</p> <p>Tutkinnon suorittaja pystyy häiriö- tai vaurio-tilanteessa määrittelemään selvästi havaittavat vauriokohdat, osaa ajoneuvon käsityökaluin suoritettavat yleisimpien varaosien vaihdot sekä osaa valmistella korjaustoimet huoltohenkilöstöä varten.</p> <p>Tutkinnon suorittaja tietää ympäristön huomioimisen tärkeyden erilaisissa liikenne-, huolto- ja korjaustilanteissa.</p>	<p>Ajoneuvon liikennekelpoisuus Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa tehdä ajoonlähtötarkastuksen ajoneuvolle ja lisälaitteille. <p>Huoltaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää ajoneuvon kunnan seurannan vaikutuksen taloudellisuuteen ja käyttövarmuuteen • ymmärtää huoltoseurannan merkityksen ja osaa informoida esimiestä siitä. <p>Korjaaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa virhetoiminnon ilmetessä estää lisävauriot • osaa informoida työnantajaansa virhetoiminnosta sekä sen laajuudesta • osaa ratkaista ajon jatkomahdollisuudet • osaa vaihtaa ohjeiden tai ohjekirjojen avulla tavanomaiset kulutusosat • osaa valita oikeat vara-osat, tarvikkeet ja työkalut sekä käyttää niitä oikein • osaa vaihtaa ja korjata ajoneuvojen sekä niiden lisälaitteiden rikkoutuneita osia. <p>Työturvallisuus ja ympäristö Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • pitää työympäristönsä järjestyksessä sekä huolehtii käyttämiensä työkalujen ja laitteiden kunnosta • tekee työsuorituksensa oikeaa työjärjestystä, työmenetelmää ja

	työturvallisuusmääräyksiä noudattaen <ul style="list-style-type: none"> • noudattaa jätehuoltomääräyksiä.
--	---

Hyväksytty suoritus on itsenäinen, säädösten mukainen ja lähes virheetön, ja siihen käytetty aika on alan ammattilaisen ajankäytön mukainen.

Tutkinnon osa on hylätty, jos tutkinnon suorittaja

- ei osaa hankkia tietoja eri tietolähteistä
- toimii työ- tai varo-ohjeen vastaisesti
- ei selviä tehtävistä alan ammattilaisen suoritustasoa vastaavassa ajassa
- toimii vastoin auto- tai laitevalmistajan ohjeita
- vaarantaa oman tai muiden terveyden tai turvallisuuden
- toimii vastoin ympäristönsuojelun tai muita vastaavia ohjeita.

Tutkinnon osa hylätään myös, mikäli näytössä käytettävä ajoneuvo, jokin sen varuste tai työväline vaurioituu väärän huoltomenetelmän tai käyttötavan takia tai jos näytön vastaanottajan on puututtava tilanteeseen henkilö-, ympäristö- tai materiaalivahingon välttämiseksi.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Ammattitaito, sen taustalla olevien tietojen ja periaatteiden hallinta sekä kyky soveltaa tietoja osoitetaan pääasiassa todellisessa työympäristössä tavanomaisten työtehtävien yhteydessä. Siltä osin kun tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintosuorituksessa osoittaa, tarkennetaan suoritusta haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

Näyttöjä suunniteltaessa ja toteutettaessa voidaan ottaa huomioon tutkinnon suorittajan oman tai hänen valitsemansa organisaation toimialan erityispiirteet.

2 § Yhteistyö ja asiakaspalvelu

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja tietää mitä yhteistyö ja asiakassuhteet merkitsevät organisaatiolle sekä tietää työpanoksensa merkityksen yrityksen toiminnalle ja arvostaa työtään.</p> <p>Tutkinnon suorittaja hallitsee kuulutukset liikennemuodon vaatimusten mukaisesti.</p> <p>Tutkinnon suorittaja osaa kertoa, mistä yrityksen tuotot syntyvät, millaisia kustannuksia yrityksen toiminnasta aiheutuu ja miten kustannuksiin voidaan vaikuttaa sekä tietää, miten hän voi vaikuttaa kannattavuuteen omassa työtoiminnassaan.</p>	<p>Asiakaspalvelu</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietää palvelun merkityksen asiakasyytyväisyyden luomisessa • käyttäytyy luottamusta herättävästi, kohteliaasti ja asiakaslähtöisesti kaikissa tehtävissään • osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa hyvän asiakaspalvelun edellyttämällä tavalla • osaa ratkaista reklamaatio- ja konfliktitilanteet ilman, että asiakassuhde vaarantuu • herättää olemuksellaan ja käytöksellään luottamusta • on tasapuolinen, oikeudenmukainen, täsmällinen ja rehellinen kaikille • hallitsee työtehtävässään tietoonsa tulleisiin henkilö-, liike- ja ammattisalaisuuksiin liittyvän vaitiolo-velvollisuuden. <p>Taloudellinen toiminta</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietää, mitkä ulkoiset ja sisäiset tekijät vaikuttavat yrityksen tulokseen • ymmärtää työhönsä liittyvien kustannusten muodostumisen ja omat mahdollisuutensa niihin vaikuttamiseen • tietää työsuorituksensa vaikutuksen yrityksen taloudelliseen lopputulokseen • osaa laskea oman ansionsa muodostumisen • arvostaa omaa työtään ja ammatillista osaamistaan sekä kehittymistään yrityksen talouden kannalta.

Tutkinnon suorittaja tuntee työnantajansa toimintaa niin tarkasti, että osaa kertoa yleispiirteissään yrityksen rakenteen ja toimintaperiaatteet. Hän tuntee alan tuotteet ja markkinat sekä tietää, miten nämä vaikuttavat yrityksen toimintaan.

Tutkinnon suorittaja osaa kommunikoida ajoneuvossa käytössä olevilla viestintävälineillä ja käyttää kuljettajan työtehtävissä tarvittavia tietotekniikan sovelluksia.

Markkinointi

Tutkinnon suorittaja

- osaa markkinoida työnantajansa ja edustamansa kuljetuksen toimeksiantajan palveluja
- osaa informoida asiakkaita joukko-liikenteen palveluista
- tietää vaikuttavansa kaikella toiminnallaan ja liikennekäyttäytymisellään työnantajansa ja kuljetuksen toimeksiantajan yrityskuvaan.

Tietotekniikkataidot

Tutkinnon suorittaja

- osaa käyttää oikein työssään tarvittavia viestintävälineitä ja atk-laitteita
- osaa käyttää sähköpostia tiedon välitykseen
- osaa käyttää Internetiä tiedonhankinnassa.

Hyväksytty suoritus on itsenäinen, säädösten mukainen ja lähes virheetön, ja siihen käytetty aika on alan ammattilaisen ajankäytön mukainen.

Tutkinnon osa on hylätty, jos tutkinnon suorittaja

- ei osaa hankkia tietoja eri tietolähteistä
- toimii työ- tai varo-ohjeen vastaisesti
- ei selviä tehtävistä alan ammattilaisen suoritusarvoa vastaavassa ajassa
- toimii vastoin auto- tai laitevalmistajan ohjeita
- vaarantaa oman tai muiden terveyden tai turvallisuuden
- toimii vastoin ympäristönsuojelun tai muita vastaavia ohjeita.

Tutkinnon osa hylätään myös, mikäli näytön vastaanottajan on puututtava tilanteeseen asiakassuhteen vaarantumisen välttämiseksi.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Ammattitaito, sen taustalla olevien tietojen ja periaatteiden hallinta sekä kyky soveltaa tietoja osoitetaan pääasiassa todellisessa työympäristössä tavanomaisten työtehtävien yhteydessä. Siltä osin kun tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintosuorituksessa osoittaa, tarkennetaan suoritusta haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

Näyttöjä suunniteltaessa ja toteutettaessa voidaan ottaa huomioon tutkinnon suorittajan oman tai hänen valitsemansa organisaation toimialan erityispiirteet.

3 § Turvallisuus ja ympäristö

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja osaa kuljettaa taloudellisesti linja-autoa ohjeiden ja säädösten mukaisesti sekä toimia häiriötilanteissa uhkaavan ja hankalan matkustajan kanssa.</p> <p>Tutkinnon suorittaja ei hätäile eikä reagoi paniikinomaisesti ääritapauksissakaan ja ottaa huomioon ympäristön kaikissa toiminnoissaan sekä toteuttaa kuljetustehtävälle annetun aikataulun keliolosuhteet huomioiden.</p>	<p>Kuljettaminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa tunnistaa uhkatilanteet ja osaa toimia oikein uhkaavan ja hankalan henkilön kanssa • osaa käsitellä ja kuljettaa ajoneuvoa tiellä säädösten ja määräysten mukaan turvallisesti ja taloudellisesti • osaa käyttää ajo- ja lepoaikaa rekisteröiviä laitteita • osaa valita olosuhteet huomioon ottaen kuljetustehtävälle soveltuvimman reitin ja hallitsee suunnistamisen valitsemallaan reitillä • ei anna oman henkisen tilansa vaikuttaa ajamiseensa eikä kielenkäyttöönään eikä anna muiden tiellä liikkujien ajovirheiden vaikuttaa omaan toimintaansa siten, että liikenneturvallisuus vaarantuu • osoittaa toiminnallaan vastuullisuutta ja suvaitsevaisuutta muita tienkäyttäjiä kohtaan, joustaa liikenteessä ja luopuu tarvittaessa oikeuksistaan • huolehtii ajoneuvon ja muun omaisuuden turvallisuudesta • tietää linja-autoliikenteessä tarvittavat vakuutukset ja vakuutusehtojen periaatteet. <p>Ennakoiva ajaminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon muut tienkäyttäjät, tunnistaa riskit ja pyrkii välttämään ne • tietää ajonopeuden vaikutuksen pysähtymismatkaan ja asiakkaan matkustusmukavuuteen • tietää nopeuden ja massan vaikutuksen törmäystilanteessa sekä välimatkan merkityksen liikenneturvallisuuden kannalta.

Tutkinnon suorittaja osaa toimia oikein onnettomuustapauksessa ja ehkäistä lisäonnettomuuksien syntymisen sekä osaa käyttää turvavälineitä ja opastaa asiakkaita niiden oikeaan käyttöön.

Tutkinnon suorittaja tuntee sekä työntekijän että työnantajan vastuut ja velvollisuudet ja työnsä kannalta keskeiset työlainsäädökset sekä toimii omassa työssään niiden mukaan noudattaen työturvallisuusmääräyksiä.

Tutkinnon suorittaja tuntee yrityksen laatu- ja ympäristöjärjestelmien asettamat vaatimukset ja osaa soveltaa niitä työtehtävissään.

Toiminta onnettomuustapauksessa

Tutkinnon suorittaja

- osaa mahdollisten onnettomuus-tilanteiden vaatimat toimenpiteet, (esim. matkustajien evakuointi bussipalossa, matkustajien informointi, hätäilmoituksen tekeminen sekä välittömän ensiavun antaminen)
- osaa ehkäistä lisäonnettomuuksien syntymisen
- osaa Suomen Punaisen Ristin EA 1- ja EA 2 -kurssien mukaiset ensiaputoimet
- osaa käyttää oikein alkusammutus- ja turvavälineitä
- osaa tehdä vahinkoilmoituksen.

Vastuut ja velvollisuudet

Tutkinnon suorittaja

- tuntee työaikalain sekä ajo- ja lepoaikamääräykset ja toimii niiden mukaan työtehtävissään
- osaa täyttää niihin liittyvät asiakirjat säädösten mukaisesti
- käyttää turvavöitä sekä informoi matkustajia niiden käyttämisessä
- tietää kuljettajan velvollisuudet ja oikeudet järjestyksen pitämiseksi joukkoliikenteessä
- tuntee heitteille jättöä ja hätävarjelun liioittelua koskevat säädökset sekä erityisesti julkisia kulkuneuvoja koskevat alkoholi-, tupakka- ja löytötavaralain säädökset
- tuntee yrityksen laatu- ja ympäristöjärjestelmien asettamat vaatimukset ja osaa soveltaa niitä työtehtävissään.

Ympäristö

Tutkinnon suorittaja

- ajaa energia- ja ympäristöystävällisellä ajotavalla

	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää kuljetustehtävään mahdollisimman hyvin soveltuvaa ajoneuvoa • suunnittelee reitin mahdollisimman energia- ja ympäristöystävälliseksi • ei käytä ajoneuvoa perusteettomasti tyhjäkäynnillä • estää ympäristölle vahingollisen aineen joutumisen maaperään sekä osaa välittömät toimenpiteet ympäristöonnettomuustilanteissa.
--	--

Hyväksytyt suoritukset ovat itsenäisiä, säästöjen mukaisia ja lähes virheettömiä, ja niihin käytetty aika on alan ammattilaisen ajankäytön mukainen.

Tutkinnon osa on hylätty, jos tutkinnon suorittaja

- ei osaa hankkia tietoja eri tietolähteistä
- toimii työ- tai varo-ohjeen vastaisesti
- ei selviä tehtävistä alan ammattilaisen suoritustasoa vastaavassa ajassa
- toimii vastoin auto- tai laitevalmistajan ohjeita
- vaarantaa oman tai muiden terveyden tai turvallisuuden
- toimii vastoin ympäristönsuojelun tai muita vastaavia ohjeita.

Tutkinnon osa hylätään myös, mikäli näytössä käytettävä ajoneuvo, jokin sen varuste tai työväline vaurioituu väärän huoltomenetelmän tai käyttötavan takia tai jos näytön vastaanottajan on puututtava tilanteeseen henkilö-, ympäristö- tai materiaali vahingon välttämiseksi.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Ammattitaito, sen taustalla olevien tietojen ja periaatteiden hallinta sekä kyky soveltaa tietoja osoitetaan pääasiassa todellisessa työympäristössä tavanomaisten työtehtävien yhteydessä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintosuorituksessa osoittaa, tarkennetaan suoritusta haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

Näyttöjä suunniteltaessa ja toteutettaessa voidaan ottaa huomioon tutkinnon suorittajan oman tai hänen valitseman organisaation toimialan erityispiirteet.

4 § Kuljetusalan perustason ammattipätevyys

Tämä tutkinnon osa on suoritettava kuorma- ja linja-autonkuljettajia koskevan lain 273/2007 ja asetuksen 640/2007 vaatimusten mukaisesti. Asetuksessa 640/2007 on määritelty mm. tarkemmin määräykset ennakoivan ajon koulutuksesta.

Perustason ammattipätevyyden hankkimiseen sisältyy opetusta kaikissa tässä tutkinnon osassa luetelluissa oppi-aineissa. Tämän perustason ammattipätevyyteen liittyvän koulutustason keston on oltava 280 tuntia. Kunkin kuljettajan on saatava vähintään 20 tuntia henkilökohtaista ajo-opetusta asianomaisen luokan ajoneuvolla, joka täyttää vähintään ajokorttiasetuksen soveltamisesta annetun liikenneministeriön päätöksen 14 § tutkintoajoneuvoja koskevat vaatimukset.

Mikäli tämä tutkinnon osa suoritetaan nopeutettuna koulutuksena niin tähän perustason ammattipätevyyttä koskevaan nopeutettuun koulutukseen on sisällytettävä opetusta kaikissa tässä tutkinnon osassa luetelluissa oppiaineissa. Sen keston on oltava 140 tuntia. Kunkin kuljettajan on saatava vähintään 10 tuntia henkilökohtaista ajo-opetusta asianomaisen luokan ajoneuvolla, joka täyttää vähintään ajokorttiasetuksen soveltamisesta annetun liikenneministeriön päätöksen 14 § tutkintoajoneuvoja koskevat vaatimukset.

Lain 273/2007 mukaiselle koulutukselle tulee olla kansallisen valvovan viranomaisen lupa. Ammattipätevyyden saamiseksi tulee suorittaa hyväksytysti linja-autonkuljettajia koskeva koulutus ja koe. Kokeen tulee sisältää vähintään yksi kysymys jokaista tavoitetta kohden.

Oppiaineluettelon osat 1.1; 1.2; 1.3; 2.1; 3.1; 3.2; 3.3; 3.4; 3.5 ja 3.6 ovat pakollisia kaikille kuorma-autonkuljettajan ja linja-autonkuljettajan ammattipätevyyttä suorittaville ja osat 1.5; 1.6; 2.3 ja 3.8 ovat pakollisia suorittaessa linja-autonkuljettajan ammattipätevyyttä.

Linja-autonkuljettajat, jotka laajentavat tai muuttavat toimintaansa kuljetukseen ammatikseen kuorma-autoa ja joilla on ammattitaitoa osoittava todistus, vapautetaan perustason ammattipätevyyttä koskevien yhteisten osien suorittamisesta uudelleen ja heidän on suoritettava vain uuden pätevyyden edellyttämät erityiset osat. Tällöin koulutuksen keston on oltava 70 tuntia, joista 5 tuntia on henkilökohtaista ajo-opetusta.

3.2.23.1. Turvallisuussääntöihin perustuva järkevän ajokäyttäytymisen parantaminen

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt,

3.2.23.1.1 Tavoite on tuntea voimansiirron käyttöön liittyvät auton moottorin ominaisuudet voimansiirron käytön optimoimiseksi

Keskeiset sisällöt:

vääntömomenttiin, tehoon ja moottorin ominaiskulutukseen liittyvät kaaviot, käyntinopeusmittarin optimi käyttö, vaihteiston välityssuhteeseen liittyvät kaaviot.

3.2.23.1.2 Tavoite on tuntea hallintalaitteiden tekniset ominaisuudet ja toiminta ajoneuvon hallitsemiseksi, kulumisen minimoimiseksi ja toimintahäiriöiden ennalta ehkäisemiseksi

Keskeiset sisällöt:

Hydraulisten jarrupiirien erityisominaisuudet, jarrujen ja hidastinten käyttö- rajoitukset, jarrujen ja hidastimen yhteiskäyttö, nopeuden ja vaihteiston välityssuhteen yhteyden parantaminen, ajoneuvon inertian hyödyntäminen, hidastus- ja jarrutuskeinojen käyttö alamässä, toimenpiteet toimintahäiriön varalle.

3.2.23.1.3 Tavoite on osata optimoida polttoaineen käyttö

Keskeiset sisällöt:

Polttoaineen käytön optimointi soveltamalla kohtien 1.1 ja 1.2 tietotaitoa.

3.2.23.1.4 Tavoite on osata kuormittaa ajoneuvo turvallisuussääntöjen ja ajoneuvon tarkoituksenmukaisen käytön mukaisesti

Keskeiset sisällöt:

Ajoneuvon liikkeessä vaikuttavat voimat, vaihteiston välityssuhteiden käyttö ajoneuvon kuorman ja tieprofiilin mukaan, ajoneuvon tai ajoneuvoyhdistelmän hyötykuorman määrittäminen, hyötytilavuuden määrittäminen, kuormituksen jakautuminen, akselin ylikuormituksen seuraukset, ajoneuvon vakaus ja painopiste, pakkausten ja kuormalavojen tyypit, tärkeimmät lukitusta edellyttävät tavaraluokat, kiilaus- ja lukitusmenetelmät, lukitushihnojen käyttö, lukituslaitteiden tarkistus, käsittelylaitteiden käyttö, suojapeitteiden asettaminen ja poistaminen.

3.2.23.1.5 Tavoite on pystyä huolehtimaan matkustajien turvallisuudesta ja mukavuudesta

Keskeiset sisällöt:

Pitkittäisten ja poikittaisten liikkeiden hallinta, tienkäytön jakaminen, sijainti ajoradalla, pehmeä jarrutus, akselinylityksen hallinta, erityisinfrastruktuurien käyttö (julkiset alueet, erikoiskaistat), turvallisen ajamisen ja kuljettajan muiden tehtävien välisten ristiriitojen ratkaiseminen, vuorovaikutus matkustajien kanssa, tiettyjen matkustajaryhmien kuljettamiseen liittyvät erityispiirteet (vammaiset, lapset).

3.2.23.1.6 Tavoite on osata kuormittaa ajoneuvo turvallisuussääntöjen ja ajoneuvon tarkoituksenmukaisen käytön mukaisesti

Keskeiset sisällöt:

Ajoneuvon liikkeessä vaikuttavat voimat, vaihteiston välityssuhteiden käyttö ajoneuvon kuorman ja tieprofiilin mukaan, ajoneuvon tai ajoneuvoyhdistelmän hyötykuorman määrittäminen, kuormituksen jakautuminen, akselin yli-kuormituksen seuraukset, ajoneuvon vakaus ja painopiste.

3.2.23.2. Säännösten soveltaminen

3.2.23.2.1 Tavoite on tuntee tieliikenteen sosiaalinen ympäristö ja siihen liittyvä säännöstö

Keskeiset sisällöt:

Kuljetusalan enimmäistyöajat; asetusten (ETY) nro 3820/85 ja (ETY) nro 3821/85

periaatteet, soveltaminen ja seuraukset; seuraamukset ajopiirturin käyttämättä jättämisestä, virheellisestä käytöstä tai väärentämisestä; tieliikenteen sosiaalisen ympäristön tunteminen: kuljettajan oikeudet ja velvollisuudet perustason ammatti-pätevyyden ja jatkokoulutuksen osalta.

3.2.23.2.2 Tavoite on tuntea tavarankuljetusta koskeva säännöstö

Keskeiset sisällöt:

Kuljetusluvut, tavarankuljetusta koskevien vakiosopimusten velvoitteet, kuljetus-sopimukseen kuuluvien asiakirjojen laadinta, kansainväliset kuljetusluvut, tavarankansainvälisessä tiekuljetuksessa käytettävästä rahtisopimuksesta tehdyn yleis-sopimuksen (CRM-sopimuksen) velvoitteet, kansainvälisen rahtikirjan laadinta, rajanylitys, huolitsijat, tavaroiden mukana olevat erityisasiakirjat.

3.2.23.2.3 Tavoite on tuntea matkustajien kuljetusta koskeva säännöstö

Keskeiset sisällöt:

erityisryhmien kuljettaminen, bussien turvalaitteet, turvavyöt, ajoneuvon kuormitus.

3.2.23.3. Terveys, tie- ja ympäristöturvallisuus, palvelu, logistiikka

3.2.23.3.1 Tavoite on tiedostaa liikenteeseen ja työtapaturmiin liittyvät riskit

Keskeiset sisällöt:

Kuljetusalan työtapaturmien tyypit, tieliikenteen onnettomuustilastot, raskaiden ajoneuvojen ja linja-autojen osallisuus onnettomuuksiin, inhimilliset, aineelliset ja taloudelliset seuraukset.

3.2.23.3.2 Tavoite on pystyä ennalta ehkäisemään rikollisuus ja salamatkustajien kuljetus

Keskeiset sisällöt:

Yleinen informaatio, seuraukset kuljettajien kannalta, torjuntatoimenpiteet, tehtävät tarkastukset, kuljettajien vastuuseen liittyvä lainsäädäntö.

3.2.23.3.3 Tavoite on pystyä ennalta ehkäisemään fyysiset riskit

Keskeiset sisällöt:

Ergonomian periaatteet: riskialttiit liikkeet ja asennot, fyysinen kunto, käsittely-harjoitukset, henkilökohtaiset suojarusteet.

3.2.23.3.4 Tavoite on tiedostaa fyysisen ja henkisen suorituskyvyn merkitys

Keskeiset sisällöt:

Terveellisen ja tasapainoisen ruokavalion periaatteet, alkoholin vaikutukset, lääkkeet ja muut käyttäytymiseen vaikuttavat aineet, väsymyksen ja stressin oireet, syyt ja vaikutukset, työn ja levon perusrhythmin keskeinen merkitys.

3.2.23.3.5 Tavoite on kyetä arvioimaan hätätilanteita

Keskeiset sisällöt:

Toiminta hätätilanteessa: tilanteen arviointi, tilanteen pahenemisen estäminen, avun kutsuminen paikalle, loukkaantuneiden auttaminen ja ensiavun antaminen, toimenpiteet tulipalon varalta, raskaan tavaraliikenteen ajoneuvossa olevien ja bussimatkustajien evakuoiminen, kaikkien matkustajien turvallisuudesta huolehtiminen, väkivaltatilanteissa toimiminen, vahinkoilmoituksen laadinnan periaatteet.

3.2.23.3.6 Tavoite on osata käyttäytyä yrityksen imagoa tukevalla tavalla

Keskeiset sisällöt:

Kuljettajan käyttäytyminen ja yrityksen imago: kuljettajan työn laadun merkitys yritykselle, kuljettajan eri roolit, kuljettajan työssään kohtaamat henkilöt, ajoneuvon kunnossapito, työn organisointi, riidan seuraukset kaupallisella ja taloudellisella tasolla.

3.2.23.3.7 Tavoite on tuntea tavarankuljetusten taloudellinen ympäristö ja markkinajärjestelmä

Keskeiset sisällöt:

Tiekuljetukset suhteessa muihin kuljetusmuotoihin (kilpailu, rahtaajat), tiekuljetusten eri toimintamuodot (muiden lukuun tehtävät kuljetukset, kuljetuksiin liittyvät toiminnot), kuljetusyritysten päätyyppien ja kuljetuksiin liittyvien toimintojen organisaatiot, erityiskuljetusmuodot (säiliökuljetukset, kylmäkuljetukset jne.), alan kehitys (palvelujen monipuolistaminen, rautatie-maantiekuljetukset, alihankinnat jne.)

3.2.23.3.8 Tavoite on tuntea matkustajakuljetusten taloudellinen ympäristö ja markkinajärjestelmä

Keskeiset sisällöt:

Tiekuljetukset suhteessa muihin kuljetusmuotoihin (raideliikenne, yksityisautot), tiekuljetusten eri toimintamuodot, maan rajojen ylittäminen (kansainvälinen liikenne), matkustajayritysten päätyyppien organisaatiot.

5 § Kaupunki- ja palveluliikenne

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja osaa hoitaa kaupunki- ja palveluliikenteessä asiakaspalvelun asiallisesti, kohteliaasti ja joustavasti sekä käyttäytyy luottamusta herättävästi.</p> <p>Tutkinnon suorittaja osaa periä yleisesti kaupunkiliikenteessä käytössä olevilla lipunmyyntilaitteilla voimassa olevan taksapäätöksen mukaiset maksut sekä osaa myydä kaupunki-liikenteessä tarjolla olevia tuotteita.</p> <p>Tutkinnon suorittaja osaa kuljettaa linja-autoa ohjeiden ja säädösten mukaan turvallisesti, ennakoivasti, matkustajaystävällisesti ja taloudellisesti erilaisissa ajo-olosuhteissa.</p>	<p>Asiakaspalvelu</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa toimia oikein erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa, myös erityisryhmien, kuten vanhusten ja toimimiseesteisten kanssa • avustaa tarvittaessa matkustajien nousua ja poistumista autosta • osaa informoida matkustajia matkan aikana • tuntee koululaiskuljetusten ohjeet ja toimii niiden mukaisesti • tuntee kutsupohjaisen liikenteen ja osaa toimia liikennesopimuksen mukaisesti • tuntee alueen linjat ja tärkeimmät linjan varrella olevat maamerkit ja palvelupisteet • osaa neuvoa asiakkaita linjan vaihdoissa • osaa käyttää erilaisia ajoneuvoissa olevia lisälaitteita • on ulkoiselta olemukseltaan linja-autonkuljettajan tehtävään sopiva. <p>Matkalippujen myynti</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa valmistella lipunmyyntilaitteet valmiiksi ennen linjan lähtöä • osaa myydä matkalippuja oma-toimisesti erilaiselle asiakkaille säädösten ja määräysten mukaisesti oikeaa taksaa noudattaen • hallitsee erilaisten maksuvälineiden ja lipputuotteiden käsittelyn • osaa suorittaa tilityksen. <p>Kuljettaminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa suorittaa itsenäisesti annetun kuljetustehtävän turvallisesti, ennakoivasti ja taloudellisesti

	<p>ympäristötekijät huomioon ottaen</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa turvallisen pysäkillä tulon, pysäkillä toimimisen sekä pysäkillä lähdön • osoittaa toiminnallaan vastuullisuutta ja suvaitsevaisuutta muita tienkäyttäjiä kohtaan • ei anna muiden tiellä liikkujien ajovirheiden vaikuttaa omaan toimintaansa siten, että liikenneturvallisuus vaarantuu • ei hätäile eikä reagoi paniikinomaisesti ääritapauksissakaan.
--	---

Hyväksytty suoritus on itsenäinen, säädösten mukainen ja lähes virheetön, ja siihen käytetty aika on alan ammattilaisen ajankäytön mukainen.

Tutkinnon osa on hylätty, jos tutkinnon suorittaja

- ei osaa hankkia tietoja eri tietolähteistä
- toimii työ- tai varo-ohjeen vastaisesti
- ei selviä tehtävistä alan ammattilaisen suoritustasoa vastaavassa ajassa
- toimii vastoin auto- tai laitevalmistajan ohjeita
- vaarantaa oman tai muiden terveyden tai turvallisuuden
- toimii vastoin ympäristönsuojelun tai muita vastaavia ohjeita.

Tutkinnon osa hylätään myös, mikäli näytössä käytettävä ajoneuvo, jokin sen varuste tai työväline vaurioituu väärän huoltomenetelmän tai käyttötavan takia sekä jos näytön vastaanottajan on puututtava tilanteeseen henkilö-, ympäristö- tai materiaalivahingon välttämiseksi tai liikennesääntöjen rikkomisen takia.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Ammattitaito, sen taustalla olevien tietojen ja periaatteiden hallinta sekä kyky soveltaa tietoja osoitetaan pääasiassa todellisessa työympäristössä tavanomaisten työtehtävien yhteydessä. Siltä osin kun tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintosuorituksessa osoittaa, tarkennetaan suoritusta haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

Näyttöjä suunniteltaessa ja toteutettaessa voidaan ottaa huomioon tutkinnon suorittajan oman tai hänen valitsemansa organisaation toimialan erityispiirteet.

6 § Kaukoliikenne

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja hoitaa kaukoliikenteessä asiakaspalvelun asiallisesti, kohteliaasti ja joustavasti sekä käyttäytyy luottamusta herättävästi.</p> <p>Tutkinnon suorittaja osaa periä kaukoliikenteessä yleisesti käytössä olevilla lipunmyyntilaitteilla voimassa olevan taksapäätöksen mukaiset maksut erilaisilla maksuvälineillä sekä osaa myydä kaukoliikenteessä tarjolla olevia tuotteita.</p>	<p>Asiakaspalvelu</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa toimia oikein erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa, myös erityisryhmien, kuten vanhusten ja vammaisten kanssa • avustaa tarvittaessa matkustajien nousua ja poistumista autosta sekä matkatavaran käsittelyssä • tuntee alueen linjat sekä tärkeimmät linjan varrella olevat maamerkit ja palvelupisteet • osaa opastaa matkustajia jatko-yhteyksille, myös poikkeustilanteissa, esim. varmistaa jatko-yhteyden • tuntee koululaiskuljetusten ohjeet ja toimii niiden mukaisesti • osaa käyttää erilaisia ajoneuvoissa olevia lisälaitteita sekä informoi matkustajia riittävästi • on ulkoiselta olemukseltaan linja-autonkuljettajan tehtävään sopiva • osaa käyttää oikein linja-auton lisävarusteita. <p>Matkalippujen myynti</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa valmistella lipunmyyntilaitteet valmiiksi ennen linjan lähtöä • osaa myydä matkalippuja oma-toimisesti erilaisille asiakkaille säädösten ja määräysten mukaisesti oikeaa taksaa noudattaen • hallitsee erilaisten maksuvälineiden ja lipputuotteiden käsittelyn • osaa käsitellä asiakkaan esittämän matka- tai luottolipun asianmukaisesti • osaa suorittaa tilityksen.

<p>Tutkinnon suorittaja osaa linja-autorahdin kuljetuksissa tarvittavat asiakirjat ja niiden käytön työtilanteissa sekä käsittelee ja kuljettaa rahtia huolellisesti.</p> <p>Tutkinnon suorittaja osaa kuljettaa linja-autoa ohjeiden ja säädösten mukaan turvallisesti, ennakoivasti, matkustajaystävällisesti ja taloudellisesti erilaisissa ajo-olosuhteissa.</p>	<p>Rahdinkuljettaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa käyttää oikein rahdinkuljetukseen liittyviä asiakirjoja sekä hallitsee rahdinkuljetuksen • huomioi purkamisjärjestyksen • osaa soveltaa työssään vaarallisten aineiden kuljetusmääräyksiä. <p>Kuljettaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa suorittaa itsenäisesti annetun kuljetustehtävän turvallisesti, ennakoivasti ja taloudellisesti ympäristötekijät huomioon ottaen • osaa turvallisen pysäkillä tulon, pysäkillä toimimisen sekä pysäkillä lähdön • osoittaa toiminnallaan vastuullisuutta ja suvaitsevaisuutta muita tienkäyttäjiä kohtaan • ei anna muiden tiellä liikkujien ajovirheiden vaikuttaa omaan toimintaansa siten, että liikenneturvallisuus vaarantuu • ei hätäile eikä reagoi paniikinomaisesti ääritapauksissakaan.
--	---

Hyväksytty suoritus on itsenäinen, säädösten mukainen ja lähes virheetön, ja siihen käytetty aika on alan ammattilaisen ajankäytön mukainen.

Tutkinnon osa on hylätty, jos tutkinnon suorittaja

- ei osaa hankkia tietoja eri tietolähteistä
- toimii työ- tai varo-ohjeen vastaisesti
- ei selviä tehtävistä alan ammattilaisen suoritustasoa vastaavassa ajassa
- toimii vastoin auto- tai laitevalmistajan ohjeita
- vaarantaa oman tai muiden terveyden tai turvallisuuden
- toimii vastoin ympäristönsuojelun tai muita vastaavia ohjeita.

Tutkinnon osa hylätään myös, mikäli näytössä käytettävä ajoneuvo, jokin sen varuste tai työväline vaurioituu väärän huoltomenetelmän tai käyttötavan takia tai jos näytön vastaanottajan on puututtava tilanteeseen henkilö-, ympäristö- tai materiaalivahingon välttämiseksi tai liikennesääntöjen rikkomisen takia.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Ammattitaito, sen taustalla olevien tietojen ja periaatteiden hallinta sekä kyky soveltaa tietoja osoitetaan pääasiassa todellisessa työympäristössä tavanomaisten työtehtävien yhteydessä. Siltä osin kun tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintosuorituksessa osoittaa, tarkennetaan suoritusta haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

Näyttöjä suunniteltaessa ja toteutettaessa voidaan ottaa huomioon tutkinnon suorittajan oman tai hänen valitsemansa organisaation toimialan erityispiirteet.

7 § Tilausajoliikenne

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja osaa hoitaa tilausliikenteessä asiakaspalvelun asiallisesti, kohteliaasti ja joustavasti, käyttäytyy luottamusta herättävästi ja on tasapuolinen, oikeudenmukainen, rehellinen ja täsmällinen kaikille osapuolille.</p>	<p>Asiakaspalvelu</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee tilaajan vaatimukset tilausajolle ja toimii niiden mukaisesti • osaa toimia yhteistyössä matkajohtajan/oppaan kanssa • osaa toimia oikein erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa, myös erityisryhmien, kuten vanhusten ja toimimisesteisten kanssa • avustaa tarvittaessa matkustajien nousua ja poistumista autosta, esim. avustaa matkatavaroiden huolellisessa käsittelyssä • osaa toimia joustavasti myös poikkeustilanteissa, esim. ajo-suunnitelman muuttuessa • osaa käyttää oikein erilaisia ajoneuvoissa olevia lisälaitteita • käyttää oikein tilausliikenteessä tarvittavia asiakirjoja niin koti- kuin ulkomaanliikenteessäkin • informoi riittävästi matkustajia myös matkan aikana sekä huolehtii heidän viihtyvyydestään • on ulkoiselta olemukseltaan linja-autonkuljettajan tehtävään sopiva • ymmärtää ja osaa täyttää ajoneuvoa, autohenkilökuntaa sekä matkustajia koskevia kuljettajan tehtäviin

<p>Tutkinnon suorittaja osaa kuljettaa linja-autoa ohjeiden ja säädösten mukaan turvallisesti, matkustajaystävällisesti ja taloudellisesti erilaisissa ajo-olosuhteissa.</p> <p>Tutkinnon suorittaja osaa tehdä reittisuunnitelman ja aikataulun tilausajoon sekä osaa suunnistaa opasteiden ja karttojen avulla haluttuun kohteeseen.</p>	<p>liittyviä suomen- tai ruotsinkielisiä sekä englanninkielisiä asiakirjoja</p> <ul style="list-style-type: none"> • huolehtii auton siisteydestä ennen matkaa, matkan aikana ja matkan jälkeen. <p>Kuljettaminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa suorittaa itsenäisesti annetun kuljetustehtävän turvallisesti, ennakoivasti ja taloudellisesti ympäristötekijät huomioon ottaen • ottaa asiakkaat kyytiin turvallisesta paikasta sekä jättää asiakkaat turvalliseen paikkaan • osaa turvallisen pysäköinnin taukoja kohdepaikoissa • osoittaa toiminnallaan vastuullisuutta ja suvaitsevaisuutta muita tienkäyttäjiä kohtaan • ei anna muiden tiellä liikkujien ajovirheiden vaikuttaa omaan toimintaansa siten, että liikenneturvallisuus vaarantuu • ei hätäile eikä reagoi paniikinomaisesti ääritapauksissakaan. <p>Suunnistaminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa tehdä reittisuunnitelman • osaa tehdä aikataulun tilausajoon • osaa suunnistaa omatoimisesti haluttuun kohteeseen.
--	---

Hyväksytty suoritus on itsenäinen, säädösten mukainen ja lähes virheetön, ja siihen käytetty aika on alan ammattilaisen ajankäytön mukainen.

Tutkinnon osa on hylätty, jos tutkinnon suorittaja

- ei osaa hankkia tietoja eri tietolähteistä
- toimii työ- tai varo-ohjeen vastaisesti
- ei selviä tehtävistä alan ammattilaisen suoritustasoa vastaavassa ajassa
- toimii vastoin auto- tai laitevalmistajan ohjeita
- vaarantaa oman tai muiden terveyden tai turvallisuuden
- toimii vastoin ympäristönsuojelun tai muita vastaavia ohjeita.

Tutkinnon osa hylätään myös, mikäli näytössä käytettävä ajoneuvo, jokin sen varuste tai työväline vaurioituu väärän huoltomenetelmän tai käyttötavan takia tai jos näytön vastaanottajan on puututtava tilanteeseen henkilö-, ympäristö- tai materiaalivahingon välttämiseksi tai liikennesääntöjen rikkomisen takia.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Ammattitaito, sen taustalla olevien tietojen ja periaatteiden hallinta sekä kyky soveltaa tietoja osoitetaan pääasiassa todellisessa työympäristössä tavanomaisten työtehtävien yhteydessä. Siltä osin kun tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintosuorituksessa osoittaa, tarkennetaan suoritusta haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

Näyttöjä suunniteltaessa ja toteutettaessa voidaan ottaa huomioon tutkinnon suorittajan oman tai hänen valitsemansa organisaation toimialan erityispiirteet.

8 § Yrittäjyys

Lain luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä (343/1991) mukaan henkilöiden kuljettaminen moottoriajoneuvolla tiellä korvausta vastaan on ilman joukkoliikennelupaa kielletty lukuun ottamatta lain 6 §:ssä mainittuja kuljetuksia.

Liikenneluvan saamisen edellytyksenä on mm. linja-autoliikenteen yrittäjäkurssin hyväksytty suoritus Ajoneuvohallintokeskuksen hyväksymässä oppilaitoksessa. Asetuksessa luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä (666/1994) todetaan 3 §:ssä, että joukkoliikenneluvan myöntämisen edellytyksenä oleva yrittäjäkurssi käsittää vähintään 160 oppituntia. Kurssin opetussisältöön tulee kuulua ainakin aihepiirit, jotka on mainittu neuvoston direktiivissä 96/26/EY (osin muutettu direktiivillä 98/76/EY).

Linja-autonkuljettajan ammattitutkinnossa ei määritellä valinnaiselle yrittäjyysosalle osaamisvaatimuksia. Tutkintotoimikunta tunnustaa yrittäjyysosan suorituksen liikenneyrittäjäkurssin hyväksytyllä suorittamisella. Suorituksesta aiheutuvista kustannuksista vastaa ensisijaisesti tutkinnon suorittaja.